

Editorjal

Is-Seher Halliem tal-Ktieb

Emanuel Psaila

Lehen il-Malti minn dejjem offra sfida, kemm biex inġoloq, kemm biex evolva, kif ukoll biex baqa' jeżisti. Il-qawwa li jhaddan dan il-ktejjeb kompliet toffri sfidi godda, mhux biss għax kien hemm konkorenza qawwija li ħolqitilna impenn iktar sfiq biex naslu għall-għażla finali, imma wkoll biex ikun hemm kontinwità. Kien eżerċizzju iebes li ried impenn qawwi u shiħ biex seta' jingheleb għax mhux faċli tagħżel, u mhux faċli tiddetermina l-livell, u lanqas huwa faċli biex tasal għall-konkluzjonijiet. Żammejna kemm stajna mal-format tal-edizzjonijiet preċedenti u f'din ir-rivista se jkun hemm kemm varjetà ta' xogħol letterarju, kemm xogħol akkademiku, kif ukoll xi taħditiet li saru f'serati kommemorattivi. Imma dan kollu mhux biżżejjed, għax l-importanti huwa li x-xogħlijiet li fih jolqtu xi aspettattivi tagħkom il-qarrejja.

Apparti dan kollu, minn dejjem hassejt li l-kitba għandha jkollha l-ispirtu tagħha u trid tkun libera biex jitnisslu ħsus friski. Il-kitba nqisha bħala terapija, xi haġa 'l fuq min-norma, xi haġa li tagħti pjaċir u tnissel xi ftit serħan u kif sikwit jigrili ninħakem minn dan is-seher u nintefa'ntektek. U peress li nħobb inħarbex bi linji rqaq u dgħajfin kienet sfida iebsa għalija biex ma niħux sehem bħala kittieb. Għalhekk iddeċidejt li ninqeda bl-editorjal u niksirlu ftit in-norma tiegħu.

Haġa li ġġiegħel lill-bnedmin joħolmu meta jkunu mqajmin hija s-seher li joħroġ mid-dinja tal-ktieb. Kitba tajba taf issammrek mas-siġġu jew ma' fejn tkun. Ktieb jaf jitiľfek minn sensik u ma'kull paġna li tqalleb tikbirlek l-ansjetà u

toktor fik il-kurzità. Tibda tanticiġpa dak li jkun ġej u iktar tissaħħar meta jfallilek il-pjan jew inkella l-kitba titbiegħed f'tit mill-perspettiva li jkollok u bis-saħħa tal-immaġini tkompli tintilef fid-dinja bla tarf li toħroġ minn bejn il-linji magħmula minn ittri żgħar ħdejn xulxin. Il-ktieb għandu dinja għalih. Dinja ta' fantasija li tixxiebah ħafna mal-misteri li jinbtu waqt u xi kultant wara l-ħolm.

Ktieb jitlifni kompletament u b'moħħi nfassal il-karattri skont kif l-awtur qed juża l-kliem biex jiddeskrivihom. Pereżempju Żaru l-Għakkar kien l-ewwel karattru li bżajt minnu u malli jitfaċċa minn bejn il-folji kont inħoss bard kbir u jiġri li bħal Lino u kuġinuh Ġorġ u ninħakem minn ansjetà minħabba l-preżenza tiegħu. Iqabbadni stmerrija lej u għalxejn fl-aħħar jinfaqa' jibki quddiem kulħadd, għax jien għadni s'issa ma nistax inġerrgħu fl-istonku tiegħi tant li kull meta nerga' għall-gost naqra dan il-ktieb, jerga' jqanqalli l-biża' u wiċċu ikrah, imnieħru kbir u ġismu mħattek jagħtuni fastidju. Karattru ieħor imħattek u l-istess dejjem ibeżżagħni ta' kull darba li naqra wieħed mill-kotba antiki li għandi huwa Miju Mekkek. Li kieku nista', noħroġu 'l barra mill-ktieb imma ma għandix dik is-setgħa għax dejjem insibu jserrep u jistaħba wara s-siġar lest biex minn ħin għal ħin jitfaċċa u jaħsadni bil-preżenza tiegħu. U m'ilux iltqajt ma' ċertu Tony, nofsu Inġliż u nofsu Malti, nofs bniedem, u b'dik id-daħka li kultant jixħet taħsbu mxajtan.

Il-kotba jifgħuni f'dinja oħra magħmula biss mill-immaġini u l-ħolqien ta' moħħi. Ritratti spontanji magħmula minn dak li rajt, minn dak li għaddejt minnu u minn dak li ħlomt. L-ambjent, ix-xenarju u l-pajsaġġ moħħi jintilef jipprova jpingiħom u joħloqhom kif irid huwa u kif jixtieq u differenti għalkollox minn ta' kull qarrej ieħor. Għax kulħadd għandu dinja għalih innifsu; kulħadd għandu l-viżjoni u l-episodji tiegħu individwalment. Dak huwa s-seħer tal-ktieb: li kapaċi joħloq immaġini differenti f'kull bniedem, kapaċi jsarraf wiċċ ikrah b'diversi modi, kapaċi jwassal xenarju bi l-wien differenti, kapaċi tant li kulħadd jara lil Żaru, Miju u Tony mill-perspettiva tiegħu. Dak huwa s-sabiħ tal-ktieb: li kapaċi jiffa' lill-qarrejja tiegħu f'dinja ta' ħolm mimlija immaġinazzjoni u jġegħelhom joħolmu meta jkunu mqajmin u mhux reqdin.

Il-ktieb għandu seħer li jagħtik immaġini u din tibqa' tippersegwitak, jew inkella xena żgħira, ritratt wieħed, xi haġa partikulari li tibqa' tidhirlek anke fil-ħolm ta' vera. Il-kaxxi tal-luminata għadhom iqajmul i ġismi xewk xewk meta nismagħhom jaħbtu ma' xulxin waqt l-istupru ta' Zerafa, u l-għajta mkarkra ta'

bniedem li jixtieq jagħmel ħafna għal-liberazzjoni ta' ġensu nifhimha biss meta nkun sejjer lura d-dar fl-istejjer li ma grawx. Bħalma nisma' f'widnejjja l-karba ta' Samira tidwi fil-bogħod, u ta' ħafna refuġjati bħalha li qed jaqsmu l-linja l-ħadra u ġejjin minnhom daqs ix-xita.

Biex l-immaġini toktor u timraħ u titwessa' għandhom sehem qawwi l-awturi. Għaliġa dan huwa importanti għax jien infittex lil min jaħkimni u jantiċipani. Hawn tidħol il-ħila ta' kif tagħżel kitba tajba u x'tagħmel kitba isbaħ minn oħra. Imma ladarba ktieb jaħkmek u ma tkunx tista' titilqu minn idejk għal xi raġuni jew oħra, allura s-seħer ikun qed jaħdem u b'xi mod, negattiv jew pozzittiv, iħalli togħma li tkun trid terġa' tteghemha biex tara jekk tkunx fhimt tajjeb, qrajtx tajjeb u segwejtx tajjeb dak li kien qiegħed joffri l-awtur permezz tal-ktieb.

Mhux bilfors li l-awturi biex iwasslu r-realtà li qed ipiġu jridu jkunu għaddew minn dik iċ-ċirkustanza, imma bil-qawwa tal-pinna tagħhom ukoll tispicċa tgħix f'dak l-ambjent li jkunu jriduk tidħol fih. U hawn toħroġ l-abilità tal-awtur li bil-mod li bih jikteb, bl-istil li juża, iġiegħel lill-qarrejja jintilfu fid-dinja sabiħa tal-ktieb. L-awtur m'għandu xejn x'juża ħlief il-kelma. Biha biss irid jaħdem u bil-mod ta' kif qiegħed jużaha qed iwassal dak li ried jgħid lill-qarrejja tiegħu. Il-qawwa tas-seħer tal-ħolm u l-qawwa immaġinattiva jaħdmu l-iktar meta l-awtur ikun tajjeb biżżejjed biex lil kull qarrej jtilfu f'dinju.

Għalhekk ma jistax jonqos li wara li tkun qrajt għal iktar minn darba, tnejn, tlieta, ix-xogħlijiet kollha li qed jidhru f'din l-edizzjoni, xi karattri u episodji jibdedu iħallu l-marka tagħhom u f'moħħi mill-ewwel titfaċċa Dela l-Bormliża fit-terran tfarfar il-frejmiġiet fost l-għira bejn Rikarda u Duminka, u minbarra li tfarfar xi kultant taqla' xi bila li ċċarċar mal-frejmi ta' Ċetta. Il-plejer stilla tal-futbol 'Il-Lewża' jhallik taħseb jekk verament jeżistux nies bħalu jew fadalx nies sinciera daqsu. Wigi ta' Villa Le Fevre jiġi lura mis-seklu tmintax, b'sura ta' tifel żmattat bil-qmis minn barra, imgerrem u bil-grif ġo wiċċu. Għadni qed nipprova nifhem il-kompromess li ntlaħaq bejn Monica u John, li huwa għalkollox kontra x-xejra normali u differenti minn ta' Katarin il-qafha tar-raħal u ħuha Ġanni. Nies psikoloġikament morda ħallewni nhewden kif tista' tisfratta ġimġha f'Għawdex lil koppja żagħżuġha jew kif hemm min jasal jinqeda bil-Facebook biex jattakka l-priża tiegħu bħalma għalha Amber meta pprova jistupraha *warden*. Is-sopranatural ukoll ħallieni naħseb fuq kif tispicċa

Fleur, il-warda tax-xemx, jew fuq it-tmiem tal-pupazz Rinu liebes ta' gabillott u seħbitu Kika bil-beritta f'rasha b'rixa bajda fil-ġenb.

Ktieb huwa spjegat biss b'ittri sempliċi, waħda ħdejn l-oħra, fuq karta bajda jew kemm kemm sfajra. Biss dawn l-ittri żgħar waħda ħdejn waħda flimkien jiżviluppaw f'katina qawwiya, f'dinja sħiħa maqtugħa għaliha, fi ktieb wieħed mimli ħolm, karattri u immaginazzjonijiet, magħmulin bil-ħila tal-awtur u mill-fertilità ta' moħħ il-qarrejja. *Leħen il-Malti* huwa rivista imma għandu l-libs ta' ktieb u la jinsatar taħt din il-kappa, inissilli dan is-seħer li bi ftit kliem ippruvajt kemm nista' nfissru.

Emanuel Psaila

Editur Ġenerali

13-6-2013